

REVITALIZACE ULICE SERGELGATAN VE STOCKHOLMU

Irena Klingorová

Revitalizace veřejného prostoru pro mnohé může znamenat dát prostoru „nový kabát“ v podobě vyhotovení nových povrchů, osazení moderního mobiliáře nebo v lepším případě vysazení zeleně. Jak ale může vypadat revitalizace klíčového veřejného prostoru, který navíc potřebuje podpořit svou funkci? V takovémto případě nestačí nová dlažba nebo umístění lavičky do prostoru. Tyto případy vyžadují komplexní přístup, spolupráci a neustálý dialog všech zúčastněných, ať už se jedná o investory, zhotovitele či uživatele. Dobrým příkladem komplexní revitalizace je pěší ulice Sergelgatan v centru Stockholmu.

Ulice Sergelgatan spojující náměstí Sergelstorg a Hötorget v centru Stockholmu je první čistě pěší zónou ve Švédsku. Její vznik je datován do 50. let 20. století, kdy byla založena v souvislosti s celkovou transformací centrální části města Stockholmu, která se tehdy přizpůsobovala městské hromadné dopravě za pomoci víceúrovňových řešení parteru. Ulice Sergelgatan byla od počátku považována za jeden ze základních stavebních kamenů pro nakupování a zážitky ve městě. Předurčovalo ji k tomu umístění v nejlepší komunikační lokalitě v centru města s klíčovými přílehlými budovami, jako je kulturní centrum (*Kulturhuset*) a Stockholmská koncertní síň (*Konserthuset*). Po svém otevření ji proslavila nejrozmantější nabídka zboží ve Stockholmu a živá a pulzující atmosféra podpořená místními restauracemi a bary.

Ulice Sergelgatan byla dlouhou dobu velmi slavnou nákupní promenádou, ale v průběhu let postupně ztratila část své bývalé slávy. I přes 250 000 procházejících lidí týdně spolu s dalšími tisíci lidí pracujících v přílehlých kancelářských budovách zvaných Hötorgsskraporna začal tento prostor postupně upadat.

Tato sestupná tendence atraktivity dala však impuls vedení města, které se rozhodlo na konci druhé dekády 21. století na tuto situaci reagovat celkovou revitalizací a modernizací prostoru.

Cílovou vizí bylo vytvořit nový zážitek na úrovni ulice s modernizovanými prostory přizpůsobenými pro různé koncepty, jako je jídlo, kulturní programy

a nakupování, a to vše propojit s kancelářskými prostory, kterými je toto místo obklopeno. Nejednalo se tedy jen o projekt zaměřený pouze na samotnou ulici Sergelgatan, ale o komplexní revitalizaci zahrnující i přílehlé zastavěné prostory, která vyžadovala spolupráci mnoha subjektů, a to jak na státní úrovni (město Stockholm, vlastník Trafikverket), tak na úrovni soukromé (vlastníci nemovi-

Zdroj: Landarkitektur.se

Poloha ulice Sergelgatan v rámci centra města

Zdroj: Landarkitektur.se

Fotografie zachycující ulici Sergelgatan v různých obdobích

Pohled do veřejného prostoru ulice Sergelgatan

tostí). Velkým aktérem v celém procesu byl vlastník přilehlých kancelářských budov Hötorgsskraporna společnost Vasakronan, dalšími spolupracujícími byly soukromé společnosti AMF Fastigheter, Axfast, Fastighetskontoret a ostatní

vlastníci přilehlých nemovitostí. Svůj prostor zasáhnout do projektu dostala i veřejnost, se kterou bylo uskutečněno několik workshopů ve fázi návrhu a poté i několik diskusních setkání ve fázi finalizace projektu. Celá revitaliza-

ce se odehrála v letech 2019–2022, což se s přihlédnutím k rozsahu prací může považovat za velmi krátkou dobu.

Přestavba zástavby přiléhající k parteru

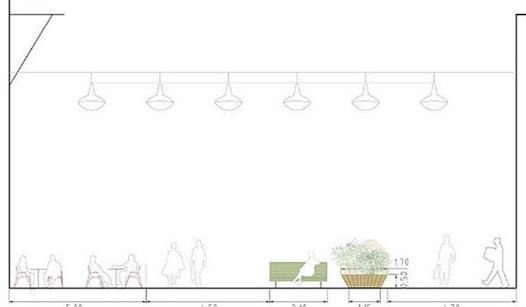
V první fázi došlo na přestavbu původní zástavby s komplikovanou strukturou a vnitřními spojovacími chodbami. Aby k tomu ale vůbec mohlo dojít, bylo nejprve potřeba přepracovat stávající podrobný plán (obdobu regulačního plánu) v souladu se strategií, jejíž klíčovou vizí je vytváření a podpora veřejného života ve veřejných prostranstvích v jakoukoliv denní dobu.

V rámci přestavby došlo k zásahu do uliční úrovně a spodního podlaží navazujícího na kancelářské budovy Hötorgsskraporna. Zástavba byla přestavěna tak, aby vytvořila nové veřejné uliční prostory se vstupy orientovanými na Sergelgatan. Součástí projektu byla také mimo jiné rekonstrukce obchodních a restauračních prostor a prostor pro komerční využití přiléhajících přímo k ulici, investice do nových technologií nemovitostí, renovace veřejných garáží, zhotovení nových vchodů do kanceláří, koláren a mnoho dalšího.

Povrch ulice, tedy dlažba, zůstal z velké části původní z doby před revitalizací. To může být pro mnohé paradoxem, protože u tak velké revitalizace by se mohla očekávat komplexní obnova všeho, povrchů nevyjímaje. Stavba však byla prováděna s důrazem na šetrný přístup k životnímu prostředí a stav dlažby byl vyhodnocen jako plně vyhovující. Bylo naopak žádoucí zachovat dlažbu vzhle-

Půdorys a příčný profil ulice

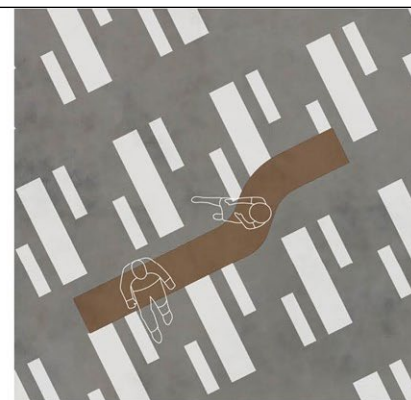
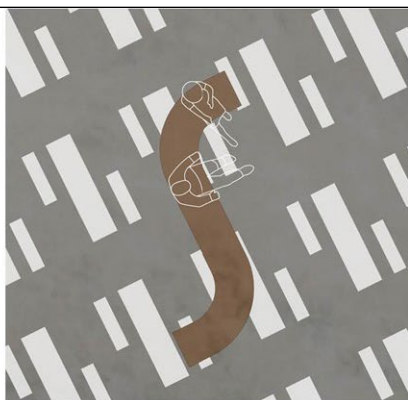
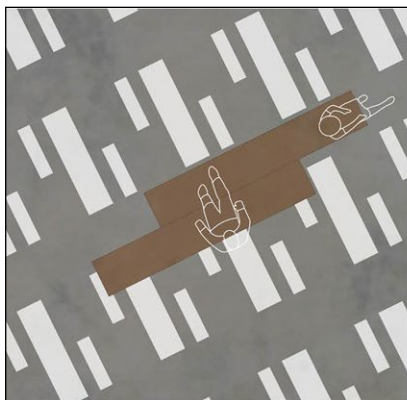

Ukázka vzoru dlažby a mobiliáře

Ukázka nově vložených květníků se zelení

Návrh unikátně zhotovených laviček

dem k historické stopě. Dodlážděny byly pouze nově vzniklé prostory ulice.

Vybavení veřejného prostoru

Hlavním designérem mobiliáře a vybavení ulice Sergelgatan je architektonické studio Landarkitektur. Designová série vznikla ve spolupráci s vlastníky nemovitostí s cílem učinit prostor atraktivnější, funkčnější a bezpečnější jak pro uživatele v pohybu, tak pro návštěvníky využívající prostor k odpočinku.

Zásadním krokem bylo vložení zeleně v podobě uličních stromů ve speciálně navržených květnících přizpůsobených klimatu a podkladu ulice, uživatelům veřejného prostoru a pohledovým liniím. Stejný design je použit i pro menší verzi květníků, které jsou určené pro jarní či letní květinovou výsadbu, která mívá společné téma pro celý centrální Stockholm.

V ulici přibyl také nový permanentní mobiliář v podobě laviček, a to jak s opěradlem, tak i bez něj. Ty byly stejně jako nově vložená zeď speciálně přizpů-

sobený unikátním podmínkám lokality, jako jsou sklony terénu, hlavní trasy chodců, rozložení venkovního posezení u restaurací a podobně. Kromě pevně-

Ukázka uměleckého díla ve veřejném prostoru – bronzové sousoší Sergelminnet, autor Göran Strååt

Barevné lampiony

ho mobiliáře má ulice nově k dispozici sezónní zařízení v podobě volně ležícího nábytku a květináčů.

A konečně, jako snad všechny veřejné prostory ve Stockholmu, i Sergelgatan má svou uměleckou výzdobu. Jsou jí například bronzové sochy „Limpan Lindström“ a „Sergelminnet“ od švédského umělce Görana Strååta nebo umělecká díla ve vstupních prostorech kancelářských budov „Baby“ od Hanny Hansdotterové a „Citybina flyttar in“ od Johana Paalzowa. Poslední dvě jmenovaná díla jsou vytvořena z recyklovaných materiálů pocházejících přímo z přestavby přilehlých budov.

Zajímavostí celého projektu je, že byl realizován za provozu se stávajícími nájemci ve výškových budovách. Velká péče byla proto věnována zajištění plynulého pracovního prostředí během období realizace projektu a zajištění plynulého přístupu po ulici pro tisíce lidí, kteří se po ní denně pohybují. Dů-

ležitým faktorem pro úspěch projektu byl proto neustálý dialog s nájemníky a okolními vlastníky nemovitostí. Za zmínku také stojí udržitelnost při realizaci projektu, v rámci které došlo k recyklaci a znovupoužití mnoha materiálů. Dobrým příkladem jsou již zmíněná umělecká díla.

Touto revitalizací ale práce s ulicí jako veřejným prostranstvím nekončí. Udržitelný prostor živý může být někdy větší výzvou než samotná revitalizace, protože vyžaduje průběžnou práci s prostorem. Toho si je vedení města vědomo, proto v roce 2023 ve spolupráci s vlastníky nemovitostí a veřejností v rámci programu „City i Samverkan“ vytvořilo pro ulici nový koncept, který se v doslovném překladu nazývá „šťastnější ulice“. V rámci tohoto konceptu bylo v roce 2024 na ulici zavěšeno 120 různých barevných luceren na světelných řetězech. Celkem bylo vybráno pět různých barev, které doplňují prostor ulice. Zajímavostí je, že lucerny jsou záměrně

flexibilně uchyceny, aby mohly následovat směr větru a vytvářet tak neustále se měnící panorama. Pro vysokou odolnost a dlouhou životnost jsou světla vyrobená z hliníkových plechů.

Závěr

Tři roky po realizaci je projekt hodnocen velmi kladně, a to jak ze strany uživatelů, tak ze strany samotného města Stockholmu. Cílů projektu bylo dosaženo, ulice Sergelgatan je nyní živým spojením mezi náměstími Hötorget a Sergelstorg a i se zbylými částmi města. Nabízí pestrý výběr restaurací, obchodů, zážitkových konceptů a několik různých typů služeb. Lidé užívají veřejný prostor v různou denní dobu, o víkendech i ve všední dny a zůstávají zde déle. Oblast je snadněji čitelná díky přehlednějším vchodům a vestibulům s recepcemi na schodištích, což znatelně usnadňuje orientaci a vytváří pocit bezpečí. Dá se tedy říci, že ulice Sergelgatan může být opět označena za tepající přirozené centrum města, kam se navrátil původní živý ruch.

Použité zdroje:

Projekt Sergelgatan. In: *Vasakronan* [on-line]. Švédsko, 2025. Dostupné z: <https://vasakronan.se/projekt/sergelgatan/>. [cit. 2025-03-11].

Sergelgatan. In: *Landarkitektur* [on-line]. Švédsko, 2025. Dostupné z: <https://landarkitektur.se/projekt/sergelgatan/>. [cit. 2025-03-11].

Ing. arch. Irena Klingorová, Ph.D.
Veidekke Entreprenad AB, Švédsko

ENGLISH ABSTRACT

The Revitalisation of Sergelgatan Street in Stockholm, by Irena Klingorová

For many people, the revitalisation of public space may simply mean giving it a “new coat” – providing new paving, placing modern street furniture, or, in better cases, adding some greenery. But how can revitalisation look like when a key public space also requires a boost in its function? In such cases, a new pavement or the placement of a bench is far from sufficient. These situations require a comprehensive approach, cooperation, and continuous dialogue among all stakeholders whether investors, contractors, or users of the space. A holistic revitalisation of the pedestrian Sergelgatan Street in the centre of Stockholm can provide an inspiring example.